

K novi sovjetski noti glede Slovenske Koroške

Beograd, 2. sept. (Tanjug.) Sovjetska vlada je poslala odgovor na noto naše vlade z dne 20. avgusta o vprašanju Slovenske Koroške. V tem najnovejšem odgovoru so v glavnem ponovile navedbo prejšnje note sovjetske vlade z dne 11. avgusta z razliko, da so sedaj še obsežnejše. Ta obsežnost kaže na eni strani, da je sovjetski vladi težko brati svoje nepravilne pozicije in se zaradi tega spušta v dolge obrazložitve ter razlage brez konkretnih dejstev, na drugi strani pa taka obsežnost kaže tudi to, da se sovjetska vlada zaveda dejstva, da se tukaj brani, ker je napravila nedokazljivo poteto in opustila pravične zahteve narodov Jugoslavije in Slovenske Koroške.

Sovjetska vlada očito uvideva, da postaja njeno stališče, njena odpoved nacelom, ki jih je z besedami branila skozi leta, skrajno nepriljubljena napredni javnosti na svetu, ki je vedno bolj prepričana o krivici in nedokazljivosti značaju ravnanja vlade ZSSR z našo državo sploh in v vprašanju Slovenske Koroške posebej. Ta nova nota sovjetske vlade ima v glavnem nalogo, da bi še enkrat poskusila vplivati na javno svetovno mnenje in da bi se pred njim nekako opravičila, če že ne z ničim drugim pa vsaj s številnimi formalnimi splošnimi trditvami brez vsake stvarne podlage.

Ne bi mogli reči, da vsebuje nova sovjetska nota veliko manj nediplomatskih izrazov kot prejšnja. Zato pa še veliko bolj vztraja pri poskusih, da bi branila stališče sovjetske vlade. Navedli bomo prav ta nova mesta in zmote, kjer skuša na nov način opravičiti dejstvo, da se je sovjetska vlada odpovedala podpori pravičnih zahtev Jugoslavije nasproti Avstriji. Eden teh originalnih načinov je tudi ta, da sovjetska vlada v svoji noti nikjer ne demantira (ker jih niti ne more demantirati) dejstev, navedenih v noti vlade FLRJ o tem, da je, n. pr. Molotov svetovni predstavnik vlade FLRJ v Moskvi, naj popuščajo in se razgovarjajo z zapadnimi predstavniki, temveč skuša enostavno iti preko tega dejstva s splošno ugotovitvijo, da se »jugoslovanska vlada peča s spletkami«.

Sovjetska nota govori o »odstranitvi krinke z obližja jugoslovanske vlade«, toda glejte, kako to dela sovjetska vlada. Prije je n. pr. trdila, da ni v Stalinovem pismu Rennerju poročila za nedotakljivost Avstrije, sedaj pa, ko je naša vlada citirala Stalinovo pismo v celoti, je prisiljena to dejstvo priznati, toda skuša ad hoc prikazati obljubo kanclerju Rennerju o skrbi za nedotakljivost (v ručnici celostnosti) Avstrije, kot da to baže ni obljuba, da bo sovjetska vlada podpirala stališče, da avstrijske meje proti Jugoslaviji ni treba spremeniti.

Vse to, pravi sovjetska nota, si je izmislila in zlagala jugoslovanska vlada. Nato sovjetska vlada brez vsakršne zveze s koroškim vprašanjem na dolgo pojasnjuje nagibe in okolnosti, zaradi katerih je baže prišlo do tega, da je Stalin pisal Rennerju ter skuša opravičiti in na drugi način razložiti obljube, ki jih vsebuje pismo, nakar pravi:

»Jugoslovanska vlada misli, da je načelo samoodločbe narodov uporabljivo samo za Jugoslavijo in za zmagovite narode. Toda, tako lahko mislijo ljudje, vzgojeni v duhu imperialističnega zasužnjevanja.«

In dalje: »Vprašanje nedotakljivosti te ali one države in vprašanje nespremenljivosti mej te države sta dva popolnoma različna problema. Samo ljudje, ki so izgubili tudi zadnje ostanke marksizma, ju lahko mečejo v isti koš in postavljajo med njima znamenje enakosti.«

Tu se vsiljuje vprašanje: Kakšne zveze ima to z vprašanjem stališča do pogodbe z Avstrijo, kaj n. pr. pomeni trditev, da jugoslovanska vlada misli, da je načelo samoodločbe narodov uporabljivo samo za zmagovite narode, oziroma, da misli, da ga ni mogoče uporabiti glede premagane Avstrije, če tukaj sploh ne gre za samoodločbo Avstrije, temveč za pravico do samoodločbe koroških Slovencev, ki so sestavni del jugoslovanskih narodov in ki jih ima Avstrija pod svojim jarmom? Očitno je, da skuša sovjetska vlada s takim nepotrebnim kopičenjem besed in izmišljanjem »problemov«, ki nimajo nikake zveze s stvarnostjo, pa tudi ne z vprašanjem Slovenske Koroške in ki jih nihče v Jugoslaviji ni niti postavil, odvrtiti pozornost od glavnega vprašanja: Kdo je izdal koristi narodov Jugoslavije in pravice koroškega ljudstva, kdo se je odpovedal podpori teh koristi in pravic in kdo je za to dobil kompenzacijo?

Sovjetska nota nato govori o vsem in vsaki stvari: dela neke nespretnosti analogije z vprašanjem meja nekaterih drugih držav v Evropi in pravi:

»Ni mogoče dvomiti o tem, da bi Jugoslavijo dobila Slovenske Koroške, če se jugoslovanska vlada ne bi ustrašila, če ne bi zaradi svoje bojazljivosti izdala narodnih pravic Jugoslavije.«

Po dejstvih, ki so bila že razložena v notih naše vlade o razgovorih, pri katerih so sovjetski najvišji predstavniki trdili, da ni nikakršnih izgovorov, da bi bile izpolnjene jugoslovanske zahteve, ni potrebno niti pojasnjevati, kdo se je tukaj »ustrasil« in ali je jugoslovanska vlada

»izdala narodne pravice Jugoslavije« ali pa jih je izdala vlada ZSSR s pariško pogodbo za zaprtimi vrati.

Nova sovjetska nota govori tudi o tej pogodbi in skuša pokazati, da ni resnica, da se je vlada ZSSR odpovedala podpori jugoslovanskih zahtev in izdala stvar koroških Slovencev zato, da bi dobila neke ugodnosti. To je zanje »umazana domneva jugoslovanske vlade«, toda glejte, kako »dokazuje«, da »celo niti pri tej umazani domnevi tudi tu ni mesta za vprašanje o Slovenski Koroški«.

»Ker se zaveda neutemeljenosti svojih klevetniških izmišljotin glede Stalinovega pisma Rennerju, se zateka jugoslovanska vlada k drugi verziji klevetniških izmišljotin in trdi v svoji noti, da sovjetska vlada ni več ematrala za mogoče braniti stare pretenzije Jugoslavije do Slovenske Koroške — katerim se je jugoslovanska vlada odpovedala — zato, ker je baže dobila naknadnih 50 milijonov dolarjev ob prodaji nemškega imetja v Avstriji avstrijski državi«. In glej, jugoslovanska vlada trdi dalje: »Sovjetska vlada, ki je pristala na to, da ostanke koroški Slovenci pod oblastjo Avstrije, je dosegla v svojo korist povečanje kompenzacij za nemško lastnino v Avstriji v višini 50 milijonov dolarjev.« in da mora v tej zvezi dobiti sovjetska vlada za omejeno imetje namesto 100 milijonov dolarjev, kot je to baže zahtevala sovjetska vlada, 150 milijonov dolarjev.

Nismo mislili, da lahko pade jugoslovanska vlada tako nizko, da more misliti o Sovjetski zvezi tako gnušno in tako umazano. Nedvomno so samo ljudje, ki so izdali socializem in demokracijo in ki so postali zakrknjeni fašisti, sposobni tako brezobzirno in drzno klevetati o Sovjetski zvezi in njeni vladi. V trditvi jugoslovanske vlade je vsaka beseda zlagana. Ni točno, da je sovjetska vlada zahtevala kompenzacijo za imetje v višini 100 milijonov dolarjev. Dejansko je zahtevala 200 milijonov dolarjev več od htevala 200 milijonov dolarjev. Ni točno, da je sovjetska vlada dobila 50 milijonov dolarjev več od označene cene. Dejansko bo dobila 50 milijonov manj od označene cene.

Toda, tukaj ni govora o »označeni ceni« sovjetske vlade, temveč ceni, ki so jo označile zapadne sile, ki so pristale, da ZSSR odobre 100 milijonov dolarjev, in to so povisale na 150 milijonov dolarjev šele tedaj, ko je sovjetska vlada izrazila soglasje z njihovim stališčem in prepustila Slovensko Koroško na milost in nemilost Avstriji, pri čemer so hkrati zavrnile tudi druge upravičene zahteve Jugoslavije do reparacij in vrnitve orožnega imetja.

Torej ni tukaj bistvo v tem, ali je sovjetska vlada dosegla svojo »označeno ceno« za spremembo svojega stališča, temveč je bistveno to, da je dobila od zapadnih sil višjo ceno šele tedaj, ko se je odpovedala svojemu prvotnemu stališču, t. j. podpori upravičenih zahtev Jugoslavije in koroških Slovencev. In vendar sovjetska vlada kljub tem dejstvom znova govori, da si je »jugoslovanska vlada vse to izmislila in zlagala«, kot da pariške pogodbe ni bilo in kot da bi obstajala samo v domišljiji jugoslovanske vlade, ne pa v stvarnosti.

»Kako je mogoče pojasniti to izdajalstvo stališča jugoslovanske vlade glede Slovenske Koroške in to nizko dvoletnost do Sovjetske zveze? Kakšen smoter so zasledovali pri tem?

Očitno so e tem zasledovali smoter, da bi umetno razplamteli nasprotstva v Svetu zunanjih ministrov. To je jugoslovanska vlada storila, da bi se dogovorila s »skrajnimi, najbolj napadalnimi imperialističnimi krogi« v Britaniji, ZDA in Franciji, ki jim je do tega, da podpirajo sovražno razpoloženje do Sovjetske zveze in vojno histerijo. V tem primeru je jugoslovanska vlada nastopila kot sovražnik in nasprotnik Sovjetske zveze, kot agentura tujih imperialističnih krogov.

Z drugimi besedami, štiri sile bi živele v največjem možnem soglasju, če ne bi bilo te Jugoslavije in njene vlade, ki je »svojom« — kakor je rečeno v notih — kapitalističnim stališčem v vprašanju Slovenske Koroške — umetno netila nasprotstva v Svetu ministrov. Mar je še kdo na svetu, ki bo to verjel? Mar tudi sovjetska vlada sama verjame takim naivnim bajkam o »kapitalističnem stališču« Jugoslavije kot ovira za soglasje ZSSR s kapitalisti oziroma z ZDA, Anglijo in Francijo.

»... Jugoslovanska vlada« nadaljuje sovjetska nota, »se zateka k tretji verziji in s klevetniškimi izmišljotinami trdi, da so sovjetski predstavniki silili jugoslovansko vlado k sporazumu z zapadnimi silami v vprašanju jugoslovanskih ozemeljskih pretenzij do Avstrije in da je bila jugoslovanska vlada pripravljena popustiti v tem vprašanju samo zaradi tega, ker je zahtevala sovjetska vlada.

Res je, da so sovjetski predstavniki razkrinkali to lažno trditev jugoslovanske vlade v svojih izjavah na konferencah predstavnikov štirih sil v Moskvi, na Dunaju in v Londonu 1947, 1948 in 1949, v katerih so odkrito in pošteno branili vse ozemeljske in druge jugoslovanske pretenzije do Avstrije. Toda, jugoslovanska vlada se skuša izogniti tem dejstvom in se raje »peča s spletkami«.

Kaj pomenijo te navedbe o javnih nastopih sovjetskih predstavnikov. Mar demantirajo tudi to, da so »sovjetski predstavniki silili jugoslovansko vlado k sporazumu«? Mar demantirajo dejstvo, navedeno v noti vlade FLRJ o izjavah Molotova v tem smislu? Ne, sovjetska vlada ne demantira teh dejstev, ampak skuša samo nespretno iti preko njih s tem, da se sklicuje na javne izjave svojih predstavnikov. Ves svet ve, da so se predstavniki vlade ZSSR vse do pariške pogodbe javno izjavljali za jugoslovanske zahteve zato, da bi dvignili ceno, ki so jim jo zapadne sile že ponudile, če se odpovedo podpori teh zahtev. Toda, sovjetska vlada z ničimer ne demantira navedbe v noti jugoslovanske vlade.

Bilo bi torej nesmiselno spuščati se v razpravo z navedbami sovjetske note, ki se namenoma oddaljuje od teme in obravnavati nekake splošne teorije o tem, ali je sploh mogoče dovoliti odstop od maksimalnih ozemeljskih zahtev in kdaj je to mogoče, kdaj pa ne. Vsa ta izmikavanja so preračunana na to, da bi odvrtila pozornost od glavnih vprašanih odgovornosti sovjetske vlade pred demokratičnim gibanjem na svetu za njeno ravnanje ter nepravilno in nepravilno stališče, ki ga je zavzela v koroškem vprašanju, odgovornosti, ki je tem težja, ker je sprememba stališča sovjetske vlade prišla iz nečistih pobud in na temelju pogajanja za dolarje ter podobne koristi. Zato se bomo dalje dotaknili samo za ključkov sovjetske note, ki kljub svojemu tonu kažejo, da se sovjetska vlada dejansko zaveda, da so simpatije demokratične javnosti sveta na naši strani in je prisiljena, da se tako brani, da bi kakor koli že zaokrenila stvari v svojo korist.

»Nadejamo se, je rečeno v noti, da bo jugoslovanska vlada razumela, da ne more računati na ljubeznivost in toliko prej tudi: ne na spoštovanje sovjetske vlade.«

In dalje, sovjetska vlada ponavlja svojo trditev, da je Jugoslavija »pobegnila« iz demokratičnega tabora in pravi, da se Jugoslovani »hrupno hvalijo s svojim pogodom kot z neko vrsto junaštva, ob vsaki priložnosti skačejo na oder, da bi obljabili tisti tabor, iz katerega so pobegnili in se nesramno hvalijo s tem, da lahko vedno lajajo na ta tabor, zaradi česar baže niso navadni dezertjerji, ampak junaki.«

Sovjetska vlada je prisiljena torej, sicer na svoj način, tudi sama priznati, kakšen sprejem doživlja v mednarodni demokratični javnosti odločno stališče FLRJ, majhne države, ki brani svoje suverene pravice in načelo enakopravnih odnosov med socialističnimi državami ter državami sploh in noče nikomur dovoliti, da bi se igral z njeno neodvisnostjo.

Če se s posameznimi govori o junaštvu, potem se mora sovjetska vlada zamisliti, kakšno je v očeh preprostih in poštenih ljudi njeno »junaštvo« proti majhni državi Jugoslaviji. Mar se zaradi dozdavnih napak Komunistične partije Jugoslavije v kmečkem vprašanju in podobnih »grehov« uporabljajo za metodo junaškega prepričevanja taka sredstva, kakršna so organizirana gospodarska blokada, obmejni incidenti, vtihošapljanje diverzantov in vohunov, najrazličnejše grožnje in pritiski, kakršnih ZSSR ni pokazala niti proti fevdalno-kapitalističnim režimom v Perziji ali Turčiji?

Mar ne kaže to »junaštvo« vlade ZSSR nasproti majhni Jugoslaviji hkrati tudi jedra spora med ZSSR in FLRJ? Ravnanje vlade ZSSR proti FLRJ odkriva pred demokratično svetovno javnostjo, da tu ne gre za nikake napake KPJ, temveč za poskuse vlade ZSSR, da bi vsilila naši državi nadzorstvo, da bi jo spravila v neenakopraven in podrejen položaj.

PRISRČEN SPREJEM SKUPINE JUGOSLOVANSKIH IZSELJENCEV IZ FRANCIE V LJUBLJANI

Ljubljana 2. septembra. Včeraj zvečer je prispela v Ljubljano skupina 94 jugoslovanskih izseljencev iz Francije, ki je sklenila izkoristiti svoj letni dopust za obisk svoje ožje domovine. Na ljubljanskem kolodvoru, ki je bil okrašen z zastavami in zelenjem ter z geslom: »Dobrodošli v deželi socializma« v slovenski in francoski, so sprejeli izseljence predstavniki množičnih organizacij, ustanov in množica ljudstva. Takoj ko je prispel vlak na železniško postajo, je zaigrala godba SKUD-a »Tineta Rožanec« pozdravno koračilo, predstavniki organizacij pa so pozdravili tovaršice iz Francije.

Kot prvi je pozdravil izseljence predsednik GO ZSS Janko Rudolf, ki jim je želel dobrodošlico in prijetno bivanje med nami. V svojem pozdravnem govoru je orisal težko, vendar uspešno borbo, ki jo vodijo naši narodi za zgraditev socializma, kljub sovražnemu zadržanju informbirojevskih držav. Pozval je izseljence, naj ob svojem prihodu v Francijo govorijo samo o tem, kar so videli na svoje oči, kajti s tem bodo največ pripomogli, da prodre resnica o Jugoslaviji v svet.

IZ DANAŠNJE ŠTEVILKE:

K novi sovjetski noti glede Slovenske Koroške
Komentar Tanjuga k ustanovitvi albanskega komiteja v Franciji
Z novimi delovnimi načini in z boljšo organizacijo bodo slovenski železničarji izpolnili petletni plan v štirih letih
Kolesarska etapna dirka »Po Hrvatski in Slovenije«

ODKUP ŽITA

V Sloveniji je bilo do 1. septembra odkupljeno že 42 % žita

Po poročilih ministrstva za državne nabave LRS je bilo do 1. septembra odkupljeno v Sloveniji 42 % žita in sicer: v ljubljanski oblasti 67,8%, v mariborski 28,5% in v goriški 38,5%. Po okrajnih odborih pa je odkup napredoval takole: Celje-okolica 100%, Celje-okolica 58,5%, Črnomelj okoli 100%, Gorica 55%, Grosuplje 48%, Idrija 11%, Ilirska Bistrica 62%, Jesenje okoli 100%, Kamnik 71%, Kočevje 77%, Kranj 83%, Krško 62,4%, Lendava 48%, Ljubljana-mesto okoli 100%, Ljubljana-okolica 54%, Ljutomer 38%, Maribor-mesto okoli 100%, Maribor-okolica 42%, Mozirje 42%, Mür-

ška Sobota 12,6%, Novo mesto 19%, Poljane 58%, Postojna 4%, Ptuj 40%, Radgona 21%, Sežana skoraj 100%, Trbovlje okoli 100% in Trebnje 98%. V dravogradskem in tolminskem okraju se odkup še ni začel.

Še vedno je odkup najpočasnejši v mureskoboškem okraju. Ko bi se moral odkup že skoraj končati, morajo v tem okraju znova popravljati obremenitve posameznim kmečkim gospodarstvom. Največje napake so delali v tem, da so ocenjevali preizek hektarski donos in puščali za potrebe družinskih članov preveč žita.

V trebanjskem okraju so odkupili 81,3% plana odkupa žita

Letos so se v trebanjskem okraju dobro pripravili na odkup žita. Povsod v okraju je obrodilo žito mnogo boljše kakor lani. Zelo lepe uspehe so dosegle kmetijske obdelovalne zadruge v okraju, med katerimi se odlikuje »Sloga« z Mirne z 22 stoti pšenice na hektar itd.

Prva eta izpolnila plan obvezne odaje žita KLO Veliki Gaber in KLO Telče, oba 101%. V Telčah so že drugi dan odkupa plan v celoti dosegli. Na mnogih zbiralnicah, kjer so vzniki pripeljali žito v poznejših popoldanskih urah, so kmetje sami pomagali uslužbenecem odkupnih postaj pri tehtanju in vskladitvi žita. Žito, ki ga kmetje oddajajo, je povsod zelo lepo, suho in dobro očistočeno. Pred poverjenstvom za državne nabave v Trebnjem je postavljen velik pregleden grafikon, kjer dnevno zaznamujejo uspehe vseh krajevnih ljudskih odborov. Med najboljšimi so dole Mirna e 97%, Trzinče 83%, Čatež 72%, Ratje celo 97%, Lukovk 94%. Dobrih 90% itd. Med najslabšimi pa je KLO St. Lovrenc pri St. Rupertu, kjer so dosegli do 30. avgusta komaj 24% plana. Po krivdi odkupne postaje v Mokronogu pa kaže grafikon v Trebnjem tudi zelo slabe uspehe v odkupu vseh KLO iz okolice Mokronoga. Odkupna postaja pošilja namreč poročila s 3-4dnevno zamudo, tako da so imeli na primer v Trebnjem včeraj za sam KLO Mokronog še vedno zadnje podatke od 27. avgusta z 29%, čeprav so dejansko odkupili že trikrat več, kakor pa so poročali.

Hkrati z odkupom pa je komisija za ugotavljanje utajenih posevkov dole ugotovila več primerov nepravilnih površin, Kmet Miha Vrhovšek s Trebanjskega vrha, KLO Čatež, je utajil 1,08 ha posevka žita. Ponekod so spekulantki skušali doseči večje priznanje žit za prehrano na račun lažnivih podatkov. Tako je imel kmet Bizjak iz Račjega sela vpisanih za prehrano devet družinskih članov, čeprav jih ima le pet. Take stvari so že pred odkupom popravili, povsod pa so odšteli tudi žito za presežne delovne moči, ki bodo stopile v delo na gradbiščih in v težki industriji.

Trebanjski okraj je do 31. avgusta dosegel 81,3% plana, zaradi pomanjkljive evidencne službe pa je ta odstotek vsaj za 10% preizek. V mnogih KLO oddajajo žito samo še zaozankarji, mareliko pa kmetje še niso omlatili ovska, tako da okrajni operativni odkupni plan predvsem zaradi upravičenih vzrokov še ni stoodstotno uresničen.

V Banovičih je 13članska brigada na dnevnem kopu nakopila 532 ton premoga

V četrtek so imeli rudarji Titovega bazena slovesno zborovanje ob izpolnitvi plana za mesec avgust; plan so izpolnili dan pred rokom. Ob tej priliki so slavili še tri velike zmage. Najboljši rudar tega bazena Abdurahman Brbajić je s svojo brigado 13 tovarišev nakopal in naložil 532 ton premoga, rudar Vejsil Zahirović pa je prekosil vse dosedanje rekorde v kopanju rude z bagerji. V 8 urah je s svojim bagrom nakopal 571 ton premoga in tako presegel normo za 71%. Tretji velik uspeh je dosegla mehaničarska skupina delavnic v Banovičih, ki je izdelala in izročila obratu tretji bager »Ozguta«.

Nadaljnji zidarski rekordi

Gibanje za večjo storilnost v gradbeni stroki se je začelo uveljavljati tudi v Beogradu. Dosele so dosegli največji delovni učinek makedonski zidarji, zdaj pa so izvajali rekord v Novem Beogradu.

Zidar Radomir Milosavljević je s svojima pomočnikoma, polkvalificiranima delavcema, v 8 urah sezidal 30,34 m² zidu. Milosavljević je prejšnje čase sezidal po 6 do 8 m² zidu.

Rudarji zasavskega bazena hočejo v nedeljo preseči rekord Alojza Petka

Borba za večjo storilnost v naših rudnikih postaja iz dneva v dan oostrejša. Mladinska brigada 216 pod vodstvom Alojza Petka iz Trbovelj, ki je zdaj najboljša brigada v državi, je rudarjem v zasavskem bazenu pokazala, da je tudi tu mogoče doseči še večjo storilnost. Uspehi Petkove brigade so še bolj podžigali brigade v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku, Velenju in Senovem.

Dosedanji delovni polet najboljših zasavskih rudarjev je vzpodbudil vse rudarje. Tekmovanje za večjo storilnost gre

v širino. Iz dneva v dan se priklajajo nove brigade, da jih uvrstijo v tekmovalje. Volja do tekmovalja pa se izraža prav v tem, da posamezne brigade, ki ne morejo priti takoj na vrsto, kljub temu neprestano tekmujejo. To dokazuje primer Feliksa Štancarja iz obrata Kotredž. Tekmovanje za večjo storilnost pa ima še drugo posebnost. V brigade, ki tekmujejo, ne sprejemajo in ne bodo sprejeli tistih rudarjev, ki neopravičeno izostajajo z dela. Ze v tem tednu se je zato odstotek neopravičenih izostankov zmanjšal.

Ze pred nekaj dnevi so rudarji iz Trbovelj, Hrastnika, Zagorja, Senovega in Velenja sporočili, da bodo v nedeljo 4. septembra tekmovali, da presežejo dosednji rekord Alojza Petka.

Velenjski rudarji to nedeljo ne bodo tekmovali, ker bodo popravljali izvozne stroje. V nedeljo pa bodo tekmovali: 4 brigade v Zagorju, 2 v Hrastniku, ena v Senovem, v Trbovljah pa brigada Antona Zagorjskega. Rudarji so objubili, da bodo skušali doseči uspeh Alojza Petka. Anton Zagorjskec pa je izjavil, da bo s svojo brigado prekosil v nedeljo vse dosedanje rekorde. Za nedeljsko tekmovalje se rudarji temeljito pripravljajo.

V sredo zvečer so imeli v Trbovljah lepo svečanost. Iz Raše se je vrnila tridesetčlanska brigada Franca Erjavca, ki je dosegla v raškem bazenu največjo storilnost. Sindikalna podružnica jim je napravila kratko prireditev. Brigadir Erjavce je povedal, da bodo odslej kopali v Raši premog po načinu, ki ga je uvedla njegova brigada. S tem bodo povečali delovni učinek in prihranili precej delovnih moči. Po njegovem načinu bo mogoče v Raši doseči vsak mesec plan. Erjavceva brigada je upravičeno pomosna na pismeno pohvalo, ki jo je dobila od uprave raškega premogovnika, ker so presegali normo od 70 do 50%.

Komentar Tanjuga k ustanovitvi albanskega komiteja v Franciji

Beograd 2. sept. Sprlo vesti o ustanovitvi albanskega komiteja v Franciji piše zunanepolitični urednik Tanjuga:

Zapadne agencije so pred nekaj dnevi objavile vest o ustanovitvi albanskega komiteja v Franciji. Tem vestem je zapadni tisk dajal veliko publiciteto. Komite je sestavljen iz raznih reakcionarnih emigrantskih skupin in osebnosti. Vzporedno s tem so Afene poročale, da bi lahko z omenjenim komitejem grška vlada našla mirno rešitev spornih vprašanj, ki zadevajo severni Epir. Razen tega tuji tisk obširno piše o tem, da borci demokratske armade prehajajo v Albanijo in da jih baje Albanija tam preskrbuje z orožjem in ponovno premešča v Grčijo in da je treba potekati onemogočiti albansko vmešavanje v grške notranje zadeve. Se več, nekateri atenski listi so pričeli pisati tudi o tem, kako bodo vladne čete »prisiljene« prestopiti albansko mejo, da bi uničile »legio upornikov«.

Objavili so tudi absurdno vest, češ da se je tudi v Jugoslaviji ustanovil podoben komite. Ta vest ima dejansko namen, da bi zlagano predložila politiko naše države do Albanije in dala hrano obrekovalni gonji, ki se v zvezi z Albanijo vodi proti naši državi. Značilno je v tej zvezi, da vzhodne radijske postaje in listi govore in pišejo o tem, da se baje Jugoslavija pripravlja, da si razdeli Albanijo z Grčijo in

temu podobno. Te vesti so samo del izmišljene gonje, da bi opravičili sumljiva in nedemokratska početja nasproti Jugoslaviji.

Hkrati so monarhofašistične čete v zadnjem času vedno pogostejše kršile albansko mejo, albanske obmejne enote pa neprestano izvajajo incidente na jugoslovanski meji. Vsi ti pojavi res niso niti najmanj slučajni in niso brez medsebojne zveze.

Kakor je znano, je vlada FLRJ na vseh mednarodnih forumih in v vseh mednarodnih odnosih branila pravice Albanije kot neodvisne države. Od tega svojega stališča, zvesta načelom ohranitve mira, tudi doslej ni odstopila in ne namerava odstopiti. Razen tega ni Jugoslavija, čeprav je albanska vlada s svojimi številnimi sovražnimi ravnanji nasproti naši državi in kršitvijo obveznosti, ki jih je imela nasproti njej, sama kriva za položaj svoje države, z nobenim svojim dejanjem zaostrovala odnosov z Albanijo, marveč se je nasprotno trudila in se trudi, da bi se izognila takim zaostritvam in da nudi Albaniji podporo v vseh njenih prizadevanjih za ohranitev mira na njenih mejah in njene neodvisnosti.

Iz vsega tega je očitno, da naša država nima nobenih namer nasproti Albaniji, kakršne ji pripisuje informobirovska propaganda, da bi dobila opravičilo in izgovor za svoje lastne namene nasproti Jugoslaviji, in da naša

država tudi v tem položaju ne gleda ravnodušno na monarhofašistična izživanja in različne načrte, ki so prišli do izraza v tujem tisku in kateri bi ogrozili neodvisnost Albanije.

Ustanovitev omenjenega albanskega komiteja po reakcionarnih albanskih emigrantih, ki so pobegnili pred svojim ljudstvom kot sodelavci okupatorja in tuji agenti, predstavlja poskus, da se v Albaniji oživi in aktivizirajo reakcionarne sile ob istočasnem zunanjem pritisku. Niti najmanj ni slučajno, da skuša prav v trenutku, ko je monarhofašističnim enotam uspelo potisniti demokratsko armado, tudi informobirovska propaganda zastrupljati albansko-jugoslovanski odnosov pred očiti Jugoslavijo kot nevarnost za mir na splošno, posebej pa za nedotakljivost Albanije (čeprav je Jugoslavija spremenjena v mirno delovno delovnih ljudi). To je poskus, da se izkoristi osamljenost Albanije zaradi osamitve Jugoslavije po informobirovskih državah — na eni strani, na drugi da, da se Jugoslaviji naprti krivda za položaj, v katerega je prišla Albanija, in za načrte, ki jih preko omenjenega komiteja in monarhofašistične vojske kujejo proti Albaniji.

Toda naša država je vedno delala na to, da bi bila Albanija neodvisna država, da se učvrsti mir na njenih mejah in onemogoči tuje vmešavanje v njene notranje zadeve in na tej poziciji vztraja naša država še danes.

Angloameriška vojaška uprava v Trstu znova kršila mirovno pogodbo z Italijo

Trst 2. sept. (Tanjug). Včeraj je začela veljati odredba angloameriške vojaške okupacijske uprave v Trstu, s katero je dovoljen italijanskim državljanom prost prehod v angloameriško cono Svobodnega tržaškega ozemlja. Za prehod v angloameriško cono STO zadostuje osebna izkaznica, izdana od italijanskih običnih oblasti.

S tem protizakonitim ukrepom je angloameriška okupacijska uprava ponovno prekršila določbe mirovne pogodbe z Italijo o neodvisnosti Svobodnega tržaškega ozemlja.

Italijanski delavci za enotnost v okviru italijanske Generalne konfederacije dela

Rim, 2. septembra (Tanjug). — Na kongresih strokovnih zvez italijanskih delavskih sindikatov, včlanjenih v Generalno konfederacijo dela, ki zasedajo te dni po vsej Italiji, prihaja do izraza odločnost italijanskih delavcev, da ohranijo enotnost svojih vrst v okviru Generalne konfederacije dela. Na teh kongresih volijo delegate za bližnji kongres Generalne konfederacije dela ter nova vodstva strokovnih zvez.

Dosedanji potek kongresa kaže, da so bili neuspešni vsi poskusi rušenja Generalne konfederacije dela, ki so jih storili voditelji demokratske tako imenovane »svobodne konfederacije« in saragatovsko-republikanske »federacije delavcev« s Partijem in Gianinijem na čelu. Po podatkih Generalne konfederacije dela se je število članov konfederacije povečalo v primerj z 1. 1948 za več kot 350.000 in doseglo višino 4 milijonov.

V skoraj vseh industrijskih panogah so se okrepile delavske sindikalne organizacije. V kovinski industriji, v kateri so imeli delavci v zadnjih 2 mesecih 85 stavk, ki so zajele cele pokrajine, se je število sindikalno organiziranih delavcev povečalo za 50.000. V vseh sindikalnih akcijah in stavkah so sodelovali v tej industrijski panogi tudi delavci, včlanjeni v demokratskih in saragatovskih sindikatih, navzile drugačnim navodilom svojih voditeljev.

Po številu članov se je tudi zelo okrepil sindikat rudarskih delavcev, v katerega vodstvo so bili na kongresu v Massi, poleg komunistov in socialistov, izvoljeni tudi predstavniki Saragatove republikanske stranke, ki so odklonili direktno svojih strankinih voditeljev, da morajo zapustiti Generalno konfederacijo dela.

V okviru akcij za razbijanje sindikalne enotnosti italijanskih delavcev je Združenje italijanskih delodajalcev objavilo sklep o prepovedi vršitve novih sindikalnih zbora po tovarnah, včlanjeni na ta način uspejo likvidirati delavske sindikalne organizacije. V istem namenu je vlada povelila demokratskemu ministru za delo Fanfaniju izdelavo novega »sindikalnega zakona«. Smoter tega zakona je teptanje vseh sindikalnih svoboščin, zlasti pa pravice do stavke.

V borbi za Fučou in Lančou je Kuomintang izgubil nad 70.000 vojakov, 1 vojno in 3 manjše ladje

Peking, 2. sept. Agencija Nova Kitajska poroča:

Po vojnem poročilu prve operativne armade narodnoosvobodilne vojske so razorožili v petdnevni borbi pri Lančou več kot 23.000 kuomintangovskih vojakov, pri čemer je imel sovražnik 10.000 mrtvih in ranjenih, 13.000 pa je bilo zajetih. Pri tem številu niso vštet številni vojniki, ki so se utopili v Rumeni reki. Narodnoosvobodilna vojska je zaplenila 126 topov, 345 težkih in lahkih strojnica ter velike količine lahkega orožja in streliva.

Po poročilu štaba enot narodnoosvobodilne armade, ki operirajo na fronti v pokrajini Fukjen, so sile narodnoosvobodilne armade Kitajske v devetdnevni borbi v bližini Fučoua, glavne mesta pokrajine Fukjen razorožile približno 50.000 od skupno 58.000 kuomintangskih vojakov. V tej oblasti so doslej uničili 7 kompletnih divizij, razorožili pa so tudi dele štirih drugih divizij ter dele dveh armad neregularnih čet. Ujeli so 13 kuomintangskih generalov. Med zaplenjenimi vojnimi gradivom je 70 topov, 741 težkih in lahkih strojnica, velike

količine lahkega orožja ter razstreliva. Pri teh operacijah so potopile enote narodnoosvobodilne vojske kuomintangovo vojno ladjo »Očien Kuo« ter poškodovale še nadaljnje tri sovražniške morske enote. Med osvobojenimi mesti sta tudi obmorski oporišči Mamou in Santuao.

Posvetovanje predstavnikov štirih sil v Berlinu

Berlin, 2. septembra. — Tass poroča: V poslopu nadzorovanega sveta v Berlinu je bilo posvetovanje specialnih strokovnjakov štirih okupacijskih sil. Posvetovanje je predsedoval Ovatia (Britanija), navzoči so bili še Lefore (Francija), Sitnin (ZSSR) in Haneman (ZDA). Specialni strokovnjaki so preučili vprašanje trgovinskih pogodb med conami in o način obračunavanja. Na posvetovanju so sklenili, da bo vsak specialni strokovnjak priporočil ustreznim nemškim trgovskim organizacijam, da pospešijo pogajanja, da bi lahko čimprej sklenili trgovinski sporazum in sporazum o načinu obračunavanja v trgovini med conami.

PROTESTNA ZBOROVANJA OB ZADNJIH SOVIJSKIH NOTAH FEDERATIVNI LJUDSKI REPUBLIKI JUGOSLAVIJI

„Naš odgovor na krivične očitke sovjetske vlade bodo nove tovarne, nove hidrocentrale in še višje preseganje norm Stahanova“

Ljubljana 2. sept. Ob zadnjih informobirovskih sovjetskih notah so člani naših delovnih kolektivov podjeli, tovarni in ustanov organizirali protestna zborovanja, na katerih najodločneje obsojajo laži v sovjetskih notah in nesocialistični odnos ZSSR do naše domovine.

»Našim nasprotnikom ni dovolj, da sabotirajo dobave, vezane po pogodbah, pot njihovega podlega dela jih pelje tako daleč, da naše nacionalne interese prodajajo za milijone dolarjev, neupoštevajoč želje naših bratov, kotarših Slovencev in osvobodilne borbe FLRJ,« pišejo delegati KOZ in KZ okraja Kamnik s svojega zborovanja CK KP Slovenije.

Delegati ZB NOV okraja Poljane pravijo v svoji protestni resoluciji med drugim: »S svojim delom bomo dokazali informobirovskim krivcem, da ljubimo pravico in resnico in da nas vse njihove gausne laži ne bodo omajale. Naj vedo vsi obrekovalci, da nismo dali milijon 700 tisoč žrtve zato, da bi nas kdor koli izkoristil, ampak da so naše žrtve padle za srečno in boljše bodočnost vsega delovnega ljudstva.«

V svoji protestni resoluciji piše delovna mladina II. rajona Ljubljane med drugim: »Čeprav nas ZSSR in države ljudske demokracije še tako klevetajo in nam vedno bolj mečejo polena pod noge, so naši narodi že dokazali in še dokazujejo, kaj so zmogni ustvariti pod takim vodstvom, kot je naša KPJ s tovarišem Titom na čelu. Naš odgovor na zadnje lažne očitke Sovjetske vlade bo še večje število novih tovarn, hidrocentral, še višje preseganje norm Stahanova.«

Podobne protestne brzojavke so poslali z množičnih zborovanj še delavci, nameščenci in delovni kmetje Mežice, delovna mladina IV. rajona Ljubljane, Društvo inženirjev in tehnikov LRS, železniška mladina v Ljubljani, delegati ZB NOV mesta Maribora, okrajni LO Kamnik, Plenum LMS Maribor, člani celice KPS Šoštanj, člani Partije in OF Videm-Dobrepolje, člani OF Zagorje ob Savi, delovni kolektiv industrije usnja Vrhnika, delegatke Oblastne konference AFZ za Gorishko, člani plenuma OK LMS Šoštanj, delovni kolektiv delegacije državnega žitnega fonda Celja in delovni kolektiv tovarne Standard Kranj in mnogi drugi.

Protestna zborovanja proti krivičnim očitkom sovjetskih not so priredili tudi številni drugi delovni kolektivi širom po naši domovini.

Delovni kolektiv premogovnika v Banja Luki piše med drugim v svoji resoluciji:

»Zavedamo se, zakaj sovjetska vlada in dežele, ki so pod njenim vplivom, upirajo tako sovražno gonjo proti novi Jugoslaviji in zato nobeno obrekovalje, niti note, ne bodo mogle preprečiti zgraditve socializma v naši deželi, niti oslabiti ljubezni delovnih ljudi do našega partijskega in državnega vodstva.«

V svoji noti bi radi prikazali, da je naša vlada mešetarila z imperialisti za Slovensko Koroško in da se je odrekla svojim zahtevam. Nam, narodom Titove Jugoslavije, ne morejo podkati in ne morejo nas preslepiti, kajti ko bi bila naša vlada koketirala in mešetarila z imperialisti, bi bila Slovensko Koroško tudi zatrdno dobila, tako pa je Sovjetska zveza dobila za njo 150 milijonov dolarjev.«

V protestni resoluciji delovnega kolektiva tobačne tovarne v Banja Luki je med drugim rečeno:

»V že dolgi seznam storjenih nam žalitev lahko danes vpišemo tudi najnovejšo krivico — prodajo Slovenske Koroške imperialistom. To je še en sramotni žig — pritisnjen na omadeževano komunistično čast naših sovražnikov. Takšni koraki informobirojevcev našega ljudstva ne bodo mogli odvrti s poti graditve socializma, po kateri nas pogumno vodita Partija in tovariš Tito.«

Mi, delovni ljudje, graditelji socializma v naši deželi, še enkrat poudarjamo, da bomo pod vodstvom naše slavne Partije in tovariša Tita zmagnali v borbi za socializem.«

Delavci in nameščenci tovarne jekla in strojne tovarne »Jelkingrad« pišejo:

»V zvezi s sovjetsko noto z dne 11. avgusta izjavljamo: Neovrgljivo je dejstvo, da je sovjetska vlada mešetarila in uspešno zaključila kupčijo z imperialisti za Slovensko Koroško. Mi tudi ob tej priliki izražamo neomajno vero in vdanost naši Partiji, Centralnemu komiteju s tovarišem Titom na čelu in naši vladi. Izjavljamo, da bomo prispevali še mnogo več naporov za izpolnitev naših planskih nalog in s tem, kakor doslej, odgovorili na vse napade in obrekovalje.«

V protestni resoluciji gradbenega podjetja »Krajina« je rečeno:

»Sovjetska vlada skuša v svoji noti pred vsem človeštvom odvrti od sebe odgovornost za prodajo Slovenske Koroške in prevlati to odgovornost na našo vlado, medtem ko je vsemu svetu znano, da se naša vlada nikoli ni odrekla zahtevam po Slovenski Koroški in da se jim tudi zdaj ne odpoveduje.«

»Protestiramo proti obrekovalju in sovražnim ukrepom,« pišejo v svoji resoluciji delavci in nameščenci kurilnice in delavnice v Banja Luki, »s katerimi v odgovoru sovjetske vlade na noto naše vlade napadajo in žalijo našo socialistično deželo. Prodaja Slovenske Koroške imperialistom in sovjetska nota sta še en dokaz sovražne politike voditeljev ZSSR proti naši deželi. Zato najodločneje obsojamo takšno politiko, čvrsto stoječ ob našem Centralnem komiteju in tovarišu Titu in se zavezujemo, da bomo še bolj vneto izpolnjevali naše planske naloge.«

»Ne moremo gledati ravnodušno,« je rečeno v brzojavki, ki jo je poslal delovni kolektiv tovarne preprog v Sarajevu CK KPJ, »da se trguje z našo državo, ter da se onemogoča našim bratom na Slovenskem Koroškem, da bi skupaj z nami gradili srečnejše življenje. Ne moremo in nečemo dovoliti, da bi razni izkoristevalci poskušali izkoristiti bogastvo naše, s krvjo osvobodjene dežele, v kateri gradi delovno ljudstvo pod vodstvom KPJ in Centralnega komiteja socializem. Sila našega ljudstva in njegova ljubezen do Partije se izraža v uspehih prve polovice petletnega plana, za kar je prispeval tudi naš kolektiv s tem, da je izpolnil plan šest dni pred rokom. Z izrazi ljubezni, ki jo gojimo do naše vlade, Centralnega komiteja in tovariša Tita, si ne moremo kaj, da ne bi z gnušom odklonili vseh klevet, s katerimi obmetavajo informobirovske države našo državo, našo vlado in našo Partijo. Ponosni smo, da se je naša Partija s tovarišem Titom postavila v obrambo marksističnih načel ter v obrambo resnice v mednarodnem delavskem gibanju.«

PRED ŠEDMIMI LETI JE BILA USTANOVljena GUBČEVA BRIGADA

V nedeljo 4. septembra se bodo na Trebelnem zbrali borci Gubčeve brigade in njih prijatelji, da počaste spomin sedme obletnice, odkar je bila na Blatnem klancu, malo pod Trebelnim, ustanovljena njihova brigada. Ime Matije Gubca, vodje velikega kmetijskega punta za etaro pravdo, je znova zaživelo v tistih dneh in postalo simbol, pod katerim so se združevali naši borci za osnovne človeške pravice, za svobodo in kruh, v borbi proti fašističnim in imperialističnim zasluževalcem.

Prvič se je Gubčevo ime kot bojno znamenje borcev za novi in boljši svet pojavilo daleč za mejami njegove domovine. Takrat, ko so se Mussolinijevci in Hitlerjeve fašistične hordje zgrnile nad sončno Španijo ter podprle generala Franca v upor proti legitimni republikanški vladi, so ogroženim borcem španske ljudske demokracije hoteli na pomoč bojovniki iz evropskih narodov. Tudi Jugoslovani so bili med njimi. Na bojiščih Aragonije in Estremadure se je v takratni XV. mednarodni brigadi formiral bataljon, imenovan po Georgiju Dimitrovi. Ena njegovih čet je nosila naziv Partije Gubca in njen komandir je bil mladi poročnik španske republikanske vojske, France Rozman, kasnejši poveljnik Glavnega štaba Slovenije — komandant Stane.

Drugič je Gubčevo ime zopet postalo simbol, pod katerim so predvsem dolinjski partizani uničevali fašističnega osvajača in kar je bilo zvezano z njim, v viharjem obdobju naših narodnoosvobodilnih bojev. Zgodilo se je, da pred sedmimi leti na Dolenskem blizu Trebelnega.

Sredi avgusta 1942 je italijanska okupatorska vojska začela po ektrnih pripravah z velikimi silami obkroževati ves prostorni goreki in gozdni masiv Koroškega Roga, na katerem je italijanska vojska poveljstvo hotelo zajeti ali uničiti ne samo glavne partizanske sile, temveč predvsem Glavno poveljstvo in obenem z njim tudi politično vodstvo vsega našega osvobodilnega boja — CK Komunistične partije in izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Bilo je to v času velike italijanske ofenzive proti partizanskim silam v vsej bivši »Ljubljanski pokrajini«, ki so jo spremljali poredni ofenzivni sunki na Primorskem in nemški napadi na Gorenjskem in Štajerskem. Vse skupaj pa je tvorilo del III. okupatorske ofenzive proti silam narodno-osvobodilne vojske na vsem ozemlju Jugoslavije.

Naše partizanske enote so se takrat izogibale frontalnih epopadov s sovražnikom in odhajale s področja neposrednih sovražnih ofenzivnih akcij ter se zbirale na mirnejših področjih med Krko in Mirnsko dolino ter nemško-italijansko demarkacijsko črto.

Italijanska obveščevalna služba je v svojih poročilih vedno beležila vse premike partizanov. Divizija »Sonzo« je za svoje območje, kamor je pripadala tudi Mirnska dolina, zbirala vse podatke. Iz njih je razvidno, da se je od 17. avgusta dalje vse več in več partizanov in partizanskih enot zbiralo v gozdovih Radulje ter na odsekih Trebelnega in Smarje. Tovariš Dore, prvi komandant Gubčeve brigade, pripoveduje, da so bili omenjeni odseki določeni za zbirališče partizanske vojske, da se tam preuredi in pri-

pravi za nove akcije. S preureditvijo pa naj bi se osnovala nove, dosti bolj gibljive in udarne enote, imenovane brigade.

Taka reorganizacija slovenske partizanske vojske je bila prvič uresničena že 16. julija 1942, to je prav tistega dne, ko je italijanski okupator začel s svojo veliko ofenzivo. Takrat je bila v kočevski vasi Cesti pri Starem logu formirana prva proletarska brigada Toneta Tomšiča, ki je od sredine avgusta dalje imela uradni naziv: I. slovenska narodno-osvobodilna udarna brigada Toneta Tomšiča. Potek italijanske ofenzive in izkušnje, pridobljene v njej, so v drugi polovici avgusta 1942 narekovale čimprejšnjo ustanovitev še ostalih maneverskih enot ali brigad.

Takrat pa je bil že trdno sklenjen obroč tisočih in tisočih italijanskih vojakov okoli Roga, na katerem ni bilo samo vse politično vodstvo slovenskega narodno-osvobodilnega gibanja, temveč tudi Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet. Izven obroča sta bila le namestnik komandanta Glavnega poveljstva tovariš Primož Tratinik — dr. Aleš Bebler — in član Glavnega poveljstva Dore Trdin — ing. arch. Edo Mihevc.

Tovariš Dore je tik ob zunanjem obroču italijanske vojske zbral na Smuči partizanske enote in imel pri sebi poleg Albinova čete tudi še bataljon tovariša Koeste ter je imel namen, zbrati vse raztresene partizanske in politične aktiviste po Sui Krajini in jih pripeljati preko Krke. Ko je prišel k njemu z Viseja se tovariš Primož, so skupno odšli preko Suhe Krajine, nad Žužemberkom prekoračili Krko in malo pred 20. avgustom prišli na Zalisec.

Tam je Primož v svojstvu namestnika komandanta Glavnega poveljstva napisal 20. avgusta najprej Odredbo št. 9, v kateri je določil vrsto ukrepov, ki jih je

narekoval trenutni položaj. 24. avgusta je za Slovenskega poročevalca napisal poročilo z naslovom: »Italijanska ofenziva proti slovenskim partizanom se krha«, v katerem je poudaril, da italijanska ofenziva izgublja na svoji moči, da se partizanske enote spretno izmikajo frontalnim borbam in da posamezne enote še uspešno udarjajo Italijanom v hrbet. Poročilo je zaključil v svojem konceptu s temi besedami: »Danes se da že s popolno gotovostjo trditi, da bo italijanska ofenziva zgrešila svoj cilj.«

In da čimprej preuredi italijanske vojske v kar najbolj udarno in sposobno, da se prebije ofenzivi v hrbet in od tam ponovno udari na okupatorsko vojsko ter tiste, ki so takrat iz slovenskih vrst stopali na okupatorjevo stran, eta s tovarišem Doretom začela snovati priprave za ustanovitev brigad.

Tako je 26. avgusta 1942 zapisal Primož v svoji konceptni zvezi osnutek Odredbe št. 10, v kateri je med drugim rečeno, da naj se vse dosedanje enote odredov skrijajo na čim manjšo število borov, ki bodo sposobni ostati na terenu tudi v najtežjih prilikah, vse ostalo moštvo pa naj se združi v manevrske brigade. Organizacijo je treba nemudoma izvesti. V četrti točki te odredbe je določeno rečeno:

»Organizacija prve manevrske brigade je poverjena članu Glavnega poveljstva tovarišu Doretu Trdinu kot začasnemu komandantu, in bivšemu političnemu komisarju V. grupe tovarišu Juretu Novljanu kot političnemu komisarju. V to brigado naj omenjena tovariša vključita I. bataljon Zapadnodolenskega odreda, II. bataljon Zapadnodolenskega odreda in tiste čete, vode in patrulje I. manevrskega bataljona Zapadnodolenskega odreda, ki so ostale na področju Zapadnodolenskega odreda. V smislu naredbe

št. 9 naj vključita v čete te brigade vse partizane brez zveze s svojimi enotami, ki so na področju Zapadnodolenskega odreda.

V pomoč pri organizaciji in kot kadri eta jima na razpolago tovariša Vane in Jovo. Podrobnejša navodila naknadno.«

Ta prva manevrska brigada, ki jo je bilo treba nemudoma organizirati, je bila ravno — Gubčeva brigada.

Medtem ko je bila ta odredba snovana in pisana ter bila z njo v načelu brigada ustanovljena, pa se je že približeval val velike ofenzive, ki je butnil z Roga preko Suhe Krajine vse do Krke in vzhodja Llove Gore. 25. avgusta zvečer so se Italijani s topovi obstreljevali področje nad Zaliscem in Seli pri Šumberku. 27. avgusta zavzeli ponovno več kot šest tednov osvobojeni Žužemberk in še istega dne ponovno obstreljevali Sela pri Šumberku ter okoliške vase. Primoževa in Doretova skupina, ki je s Kostovim in Duletom bataljonom ter ostalimi štela nad 500 mož, se je premaknila v Volčje jame, tam pa se je razdelila: Dule je odšel proti Ostremu vrhu, da epotoma pobere posameznike in manjše skupine ter se mimo Mirne peči premakne na Trebelno. Primož in Dore pa eta z ostalimi krenila na Lučarjev Kal in preko Kozjaka in Medvedjice na Temenico, od tam pa preko Primskovega, Čateža in Tihaboja na Cirknik oziroma v gozd med Malim Cirknikom in Mladetičami. Na tej poti so gotovo pobirali tudi aktiviste, ki so prihajali pred neposredno grozečo ofenzivo s področja Stične, Grozupca in celo iz ljubljanske okolice. Število teh in partizanov, ki so se priključevali po poti, je moralo biti precejšnje, ker pravi eno izmed poročil obveščevalne službe divizije Alpekih lovcev, da se je okoli 31. avgusta na področju Malega Cirknika zbralo zelo veliko

Z novimi delovnimi načini in z boljšo organizacijo bodo slovenski železničarji izpolnili petletni plan v štirih letih

V sredo in četrtek je bila v Ljubljani delovna konferenca partijskih, sindikalnih in upravnih funkcionarjev železniške službe. Najprej je imel direktor ljubljanske železniške direkcije tov. D. Lepin referat; analiziral je vse delo železničarjev, opozoril na napake in poudaril, da je mogoče izpolniti petletni plan v štirih letih, če bodo odpravili vse pomanjkljivosti in izboljšali delovno organizacijo.

Po referatu se je razvila dolga in plodovita diskusija. Sindikalni, partijski in upravni voditelji so govorili o nepravilnostih pri delu, preskrbi, povezavi. Opozorili pa so tudi na velike uspehe in poudarjali, da bodo kolektivi napeli vse sile in plan izpolnili v štirih letih.

V četrtek jutraj je delovno konferenco pozdravil član Politbiroja CK KPS tov. dr. J. Potrč, ki je poudaril pomembnost železniškega prometa. Dejal je, da se moramo tem bolj boriti proti težavam čim večje so in dokazati vsem obkroževalcem, da bomo tudi v železniškem prometu uspešno izpolnili petletko.

V četrtek popoldne je bila diskusija končana. Direktor Lepin se je dotaknil še nekaterih vprašanj, ki jih v diskusiji še niso dovolj obdelali. Medtem je v dvorano prišlo zastopstvo železniške mladine. Mladinec-železničar je v imenu železniške mladine pozdravil konferenco in ob koncu dejal, da bo železniška mladina sklepe te konference sprejela kot svojo obveznost.

Končno so prebrali še obsežne sklepe in odposlali pozdravni brzojavki maršalu Titu in CK KPJ.

Naloga, da izpolnijo petletni plan v štirih letih, zahteva, da vsak posamezni železničar vloži ves trud v delo za izboljšanje delovne organizacije. Naloge ne bomo rešili le z novimi delavci in ne le z novimi vagoni ter lokomotivami. Naša industrija sicer že izdeluje vagono in lokomotive, toda do konca petletke moramo računati predvsem s starim vozom. Zato nove naloge zahtevajo novo organizacijo, nov delovni sistem. Vsi se moramo zavedati, da je železniški promet železna hrtenica gospodarstva. Po goji za izpolnitev plana v štirih letih, je izpolnitev letošnjega plana, kar pomeni že skoraj doseg petletnega plana in prekoračenje plana za leto 1950.

Železniški vozniki red morajo postati železniški zakon prometa službe in pri vsaki kršitvi je treba poiskati vzroke ter krivice kaznovati. Odpraviti je treba vse majhne pomanjkljivosti v prometni službi, da se bomo izognili vsem velikim zastojem v prometu.

Uvesti je treba strogo kontrolo nad premikom, kajti neplanski premiki povzročajo zamude in veliko potrošnjo goriva. Potrošnja goriva in maziv je treba zmanjšati, kajti 40% vsega premoga, kolikor ga nakopljejo v Jugoslaviji, porabi železnica.

Isto velja za slabo obremenitev vlakov. Vagoni morajo biti naloženi s takim tovorom, ki najbolj ustreza obliki in nosilnosti vagona. S tem bomo odpravili nepravilno in premajhno obtežitev vozov ter tudi omejili prekladanje, kar povzroča velike zamude. S tem v zvezi je treba kontrolirati delo vlakovnih preglednikov, ki morajo vagono točno pregledati pred naložitvijo, ne pa le takrat, ko so vagoni že naloženi.

Prav tako pa velja posvetiti vso pozornost varnostnim napravam, signalnim, požarnim in kretinim. Površen pregled kretin pomeni velik varnostni moment pri prometni službi.

Podobne napake se pojavljajo tudi pri prevoznih službah, kjer moramo najprej uvesti točno operativno evidenco. S tem bomo odpravili nepravilno diriganje vagonov, kar je prav posledica netočne evidencie v vozovni službi. Operativna

služba mora imeti vsak čas točen pregled nad prostimi vagoni.

Prav tako zadrževanje voz na industrijskih tirih, kot na pr. na Jesenicah, v Ljubljani in Celju, povzroča zastoj — tako imenovana ozka grla in podaljšuje obtež vagonov. Tu moramo doseči boljšo povezanost postajnih načelnikov z gospodarskimi krogi. Res da imajo na Jesenicah zveze z železarno, vendar je potrebno več planskega dela in evidence. Podjetja, ki prevažajo blago po železnici, morajo pravilno razumeti vse težave in se ne smejo braniti nakladanja ponoči ali pa ob nedeljah. Transportni plan za vsak mesec je treba sestavljati skupno z voditelji gospodarskih podjetij, kajti le tako se bomo izognili napakam.

V potniškem prometu so naše železnice že izpolnile petletni plan, vendar je tudi tu mnogo pomanjkljivosti, ki ovirajo ves železniški promet. Poglavitno v potniškem prometu je skrb za udobno potovanje potnikov, zato ne smemo dopustiti površnega pregleda železniških vagonov. Skrb za snago potniških vagonov se kaže predvsem v Celju in Mariboru. Hkrati pa je treba uvesti strogo kontrolo nad kršitvijo reda v vagonih ter jih kaznovati. Skrbeti je treba tudi za snago na postajah in čakalnicah ter stalno nadzorovati vedenje službojčnega osebja do potnikov.

Potniški promet je treba še bolj smotrno urediti. Kjer je mogoče, je treba odpraviti nepotrebne potniške vlake ali odvzeti vagono, tako da bomo pridobili vagono za uvedbo pogostejših lokalnih vlakov za delavce okrog velikih industrijskih središč.

Zmanjšati je treba zamude potniških vlakov, kar ne povzroča samo zastoj pri železnici, temveč tudi delavci zamujajo delo po tovarnah in nastane zelo velika škoda. Najprej moramo odpraviti postanke potniških vlakov pred postajo in zamude pri izhodu s postaje.

Lokomotive porabijo preveč premoga, kar pomeni oviro za razvoj vsega gospodarstva v državi. Doseči moramo boljše izkoriščanje lokomotiv po vlečni sili, kar zdaj ni na primerli višini. Važno vprašanje je tudi vzdrževanje lokomotiv. Vsako čiščenje in popravilo stroja že povzroča nevarnost za zastoj. Pri popravilu lokomotiv in vagonov moramo povsod, kjer se ni, uvesti brigadni delovni sistem. Prav tako morajo vozovni pregledniki stopti v premikalne brigade in predvsem paziti na kvaliteto svojega dela ter doseči, da bodo povsod, kjer bo le mogoče, popravili vagono brez izločitve iz prometa. Postajni načelniki pa morajo hkrati strogo kontrolirati delo vlakovnih preglednikov.

Tudi reorganizacija gradbene službe je potrebna. Uvesti je treba brigadni delovni sistem, povečati skrb za delavce, predvsem pri delih za vzdrževanje proge. Naloga gradbene službe je, da povsod, kjer je le mogoče, usposobi progo za hitrejšo vožnjo. Prav tako uporaba starega materiala pri vseh delih za vzdrževanje proge je precej nižala polno lastno ceno. Pri vseh gradbenih delih, če je le mogoče, je treba uvesti mehanizacijo, da ne bo več primanjkovalo delavcev.

Služba za zveze je sicer močno izboljšala kvaliteto svojega dela, vendar mora posvetiti vso pozornost napakam v telefonski službi in stopti v stik s poštnimi organi zaradi vzdrževanja telefonskih prog.

Kamionska služba ima velike in večje naloge, ki jim je sicer kos, vendar pa bi z boljšo organizacijo dela in z večjo skrbjo šoferjev za stroje močno znižali stroške. Doseči je treba uporabo manjšega števila kamionov pri letnih popravilih, boljše izkoriščanje glede na delovni čas in povratne vožnje.

Od personalne službe je odvisno vso delo in uspehi vseh kolektivov. Posvetiti moramo vso skrb pravilnemu nagraje-

vanju osebja, kar mora biti prva skrb personalnega referenta. Prav tako je treba posvetiti vso pozornost novotermem in racionalizatorjem ter jim omogočiti širok razvoj.

Kako uvesti nov delovni način? To je zdaj osnovno vprašanje, ki ga mora reševati upravno, sindikalno in partijsko vodstvo skupno. Nov delovni način je treba uvajati revolucionarno, ne pa birokratsko. Proizvodne konference vseh funkcionarjev in celotnih kolektivov naj po vseh delovnih enotah rešijo to vprašanje.

Brigadni sistem mora postati edini način dela, predvsem v kurilnicah in težavni delih za vzdrževanje proge. Pri uvajanju brigadnega sistema naj organizatorji uporabijo izkušnje dosedanjih brigad. Prav tako naj bodo desetarji nosilci delovnega plana, organizatorji in hkrati najboljši delavci enote.

Vse delavce je treba vedno in točno seznaniti z vsemi nalogami in težavami kolektiva, da bodo ob poglobljeni ideološki vzgoji razumeli, čemu je potrebna vlagati toliko sil v proizvodnjo.

Da pa bo mogoče vse to doseči, je potrebna tesna povezava med upravo, sindikalno in partijsko organizacijo, kajti problemi partijske organizacije, sindikata in uprave so skupni. Povsod, kjer te povezave ni, ali pa je slaba, jo je treba ustvariti; povezava mora biti dnevna, ne pa samo na delovnih konferencah in omejena na enote, in morajo biti vsi funkcionarji povezani z okrajnimi in krajevnimi komiteji, ljudskimi odbori in sindikalnimi svetovi ter končno še s podjetji, ki uporabljajo železniški prevoz. Hkrati pa ne smemo zamemariti povezave med personalno in strokovno službo.

Veliko pozornost je železnica posvečala kadrovskega vprašanju. Dosegla je že velike uspehe, vendar je treba še dvigati strokovni kader železniških uslužbencev in tako povečati storilnost. Obstojne kadre je treba poznati in jih pravilno razmestiti, paziti pa moramo, da se osebje čim manj premešča. Delavce za kurilnico in druge obrate je treba rekrutirati iz enot za vzdrževanje proge, ker ti že poznajo delo železnice, le strokovno jih je treba še usposobiti.

Veliko skrb posveča uprava vzgoji novih kadrov — mladine v železniških šolah in delavnicah. Tudi partijska organizacija in sindikat morata mladini posvetiti več pozornosti.

Železnici primanjkuje delovnih moči, vendar naj bi železniška uprava najprej izboljšala delovno organizacijo in šele potem iskala novih delovnih moči. Tako bo mogla odkriti delovne rezerve in prihraniti tudi na materialu in času.

Da bomo dosegli večji delovni učinek, je nujno, da se poveča skrb za delavca. Urediti je treba tarifno vprašanje, pri čemer naj pomagajo sindikalne organizacije, ter brezpogojno odpraviti napake pri izplačevanju. Urediti je treba preskrbo in stanovanjsko vprašanje, ki je še vedno pereče.

Končno je tudi statistika potrebna temeljite reorganizacije, tako da bomo omejili birokratizem in vso nepotrebno administracijo. Napačno je, da se v statistični službi pogosto zaposlujejo ljudje, ki so v drugih službah nesposobni. Hkrati s evidenco bodo uvedli kontrolo; vsak kolektiv bo imel kontrolno knjigo, kamor bodo kontrolorji zapisovali svoje opombe, predloge in roke za odpravo napak. Naloga kontrolorjev bo, ne samo da iščejo velike napake, ki jih vsi vidijo, temveč majhne, ki pa povzročajo velike pomanjkljivosti.

Velike naloge čakajo vse železničarske kolektive. Dosedanji uspehi in analiza dela dokazujejo vdanost železničarjev Partiji in tovarišu Titu, uspehi so jamstvo, da bodo železničarji kljub vsem oviram in težavam izpolnili petletko v štirih letih.

V Ljubljani bo še letos dograjenih okoli 440 stanovanj

Sindikalne podružnice in uprave podjetij naj že sedaj skrbijo za gradnjo novih stanovanj v prihodnjem letu

V »Domu sindikatov« v Ljubljani je bila konferenca stanovanjskih referentov pri sindikalnih podružnicah in uličnih stanovanjskih referentov. Povabljeni so bili tudi direktorji in upravni podjetij ter ustanov, kakor tudi zastopniki množičnih organizacij.

V kratkem bodo prejeli vsi stanovanjski referenti obrazce, na katerih morajo točno izpolniti, koliko je stanovanj in kako so zasedena. Če je možna kakšna zamenjava, naj bi to sindikalne podružnice kar same uredile. Da bi se to v podružnici lahko izvršilo, naj vsak referent pododboru pregleda stanovanja svojega članstva. Prav tako bi lahko podružnice med seboj izvršile zamenjave stanovanj. Če na primer delavec, ki dela v Mostah, stanuje v Šiški in nasprotno, naj bi delavci stanovanja menjali, da bi stanovali čim bližje podjetju.

Razen tega naj bi sindikalne podružnice poiskale stavbe, ki bi bile sposobne za nadzidavo ali prezidavo, bodisi na državnih ali privatnih hišah. Ta predlog stavijo nato upravi, ki ga bo uresničila skupno s sind. podružnico. Potrebno bo poiskati tudi zemljišča za novogradnje. Ta zemljišča pa naj bi se poiskala tam, kjer je možna napeljava elektrike, kjer je kanalizacija in vodovod. Tak predlog je nato treba dostaviti poverjenstvu za stanovanjske zadeve pri MLO.

Pri adaptacijah in novogradnjah bo predvsem problem kvalificirane delovne sile, ker je vsa vključena v delo pri talnih gradnjah. Zato je potrebno, da podjetja po možnosti zamenjajo z gradbenimi podjetji nekaj nekvalificiranih

delavcev za kvalificirane delavce. Za gradnjo pa je treba članstvo organizirati za prostovoljno delo, da bo gradnja čimprej gotova. Primer za Bežigradom je zgled, kajti tam je bila trinadstropna moderna zgradba v enem mesecu dograjena. Skratka, potrebna je široka samoiniciativa in povezava sindikalnih podružnic z upravo podjetja.

Tudi terenski odbori bi znatno lahko pomagali pri reševanju stanovanjskega problema, če bi pregledali stanovanja, kako so zasedena.

Poverjenstvo za stanovanja v Ljubljani nadzira gradnjo vseh stanovanj. Večina od prijavljenih 34 investitorjev samo čaka. Izjema jih je samo deset, ki so z gradnjo že pričeli. Ostali pa se ne obnejo do poverjenstva, kjer bi dobili vsa navodila in pomoč. Nekateri podružnice, kot MKZ in MIR, so pričeli z lastnimi prostovoljnimi brigadami. Če bi si vse podružnice znale tako pomagati, bi mnogo pripomogle k povečanju gradbene dejavnosti. Pri MLO je komisija za pospeševanje stanovanjskih gradenj. V tej komisiji se zbirajo vsi investitorji. Zato naj bi podružnice iz svoje srede določile tovariša, ki bo odgovoren, da bo plan za leto 1950 pravočasno pripravljen. Pri planiranju za prihodnje leto ne smemo pozabiti na DID-e, jasli in druge ustanove, ki so nujno potrebne, če hočemo pritegniti žene v produkcijo.

V letošnjem letu bo na področju MLO dograjenih okrog 440 stanovanj, kar pa je še mnogo premalo. Zato bo treba prihodnje leto v tem pogledu storiti mnogo več.

Prihodnje leto bo začela delno obratovati največja tovarna kablov v državi

Na obronkih Juhora, nedaleč od Svetozareva, gradijo še en velik objekt petletnega plana — največjo tovarno kablov v naši državi. Z graditvijo velikanskih hidrocentral, kaloričnih elektrarn in velikega omrežja daljnovodov hitro narasčajo potrebe po kablilih. Doslej smo razne vrste kablov plačevali z dragimi devizami, saj je bila zmogljivost naših obratov majhna, da bi mogli v celoti izpolniti naloge elektrifikacije naše države. Plan določa zgraditev domače elektroindustrije. Nova tovarna bo dala po-

memben prispevek za izpolnitev plana elektrifikacije. V naši državi je dovolj bakra, svina in drugih eurovin, potrebnih za izdelovanje kablov. Naši strokovnjaki in delavci bodo uvedli še en izdelek. Sredi prihodnjega leta bo začela nova tovarna delno obratovati, ob koncu petletke pa bo obratovala s polno zmogljivostjo.

Poprej mirna vas Bresje je zdaj veliko stavbišče. Tam, kjer so bile prej njive in vinogradi, graje številne objekte, od Svetozareva do Bresja pa neprestano hitijo vozovi in kamioni, ki prevažajo gradivo. Zidarji in delavci v kamnolomu se bore, da pravočasno izpolnijo svoje naloge. Velike količine gradiva pričajo o velikih delih.

NOVA PLANŠARSKA STAJA POD MATAJURJEM

Začela se je velika načrtna preobrazba našega planšarstva. Velik prispevek k temu je velika združna staja, ki so jo preteklo nedeljo otvorili na Idrski planini pod Matajurjem. V novem hlevu bo prostora za nad 100 glav goveje živine. Ta staja pomeni temelj za nadaljnjo graditev velikega živinorejskega kombinata na gorskih pašnikih nad Soško dolino.

število partizanov, ki so prišli od kočevske strani.

Ves čas teh premikov svedela misel na formiranje Gubčeve brigade na zamra, nasprotno, med partizani se je vedelo že tudi za njeno ime in Primož ter Dore sta med potjo že enovla bodot sestav brigade, kar je Primož zabeležil na posebnem listu papirja.

Iz Malega Cirknika se je 31. avgusta ali 1. septembra premaknila vsa skupina proti jugu, prekoračila progo in čisto ter se ustavila na Blatnem klancu pod Trebelnim. Prav 31. avgusta pa se je prišla tudi italijanska ofenziva na področje med Krko, nemško-italijanske demarkacijske črte, kar se je že 31. avgusta opazilo s sunki trebanjske in mokronške posadke ter belogardističnih oddelkov na področju Šmarjete in Kro-novega. Odelek Radulje je po italijanskem operativnem načrtu predstavljal skrajni desni odelek operativnega področja in ga je poveljstvo XI. armadnega zbora določilo za operativno področje proslulega belogardističnega tako imenovanega »Stajerskega bataljona«. Ta je v začetku teh operacij prišel iz šentjoške boje med Novim mestom in Gorjanci v vlakom iz Kandije v Mokronog ter je imel nalogo, da zapre vse prehode med Šmarjeto in Mirnako dolino ter prodira v smeri od Radulje proti Mirni.

Ta čas, bilo je 3. septembra 1943, je bila na Blatnem klancu v glavnem izvršena ureditev Gubčeve brigade, če ne že v vseh, pa vsaj v nekaterih glavnih njenih enotah. Naslednji dan, v petek 4. septembra, pa je bil na Trebelnem določen za pregled brigade in svečani mimohod mimo namestnika komandanta Glavnega poveljstva, na kar naj bi sledili sestanki in seje vojaških in političnih funkcionarjev enot, za tem pa skupno koeilo vseh partizanov.

Na Trebelnem je bilo ta čas kakih 300 partizanov, ki jim je poveljeval Lazar, medtem ko je v noči na 1. septembra pripeljal tja tudi Dule svoj bataljon. Dne 4. septembra v dopoldanskih urah je ob zadnjih hišah na Trebelnem tovariš Primož sprejel dežele nove brigade in raport njenega komandanta Doreta. Brigade v njenem paradnem maršu z razvito zastavo na čelu imela prav nič motila dva italijanska avijona, ki sta med parado krožila nad Trebelnim. Svečano skupno koeilo pa je za hip amotil spopad Duletovega bataljona z belogardisti na Blečjem vrhu, kar pomeni prvo borbo nove brigade. Nekaj dni za tem je brigada že odšla na svoje nove položaje na Brezovi rebi.

Po pripovedovanju tovariša Doreta je imela nova brigada na Brezovi rebri predvsem nalogo, da se vojaško vestransko usposobi, notranje okrepi in tako rešenično postane nova udarna pest, ki je potem udarjala po okupatorjih in njihovih pomagačih. Premik Gubčeve brigade pa je zabeležila vsaj za en bataljon tudi italijanska obveščevalna služba, ki je za dan 6. septembra 1943 javila:

»Skupina kakih 200 komunistov je odšla (z odeska Trebelno) v neznani smeri. Bila je razdeljena na več enot. Komandant Vasa Viktor, komisar Cvjetko. Informator je dalje domneval, da je to skupina hrvaških partizanov, ali pa da sta vsaj oba funkcionarja Hrvata. (Isaonzo, Foglio informazioni, 218). Da gre tu za bataljon Gubčeve brigade, je očito po imenih obeh funkcionarjev, ki ju je v svojem načrtu brigadnih funkcionarjev v svojem konceptu zabeležil že Primož Tratnik.

Dne 11. septembra je javila ista obveščevalna služba, da sta se 10. septembra zvečer utaborili ob Brezovi rebri kak kilometer v smeri proti Ajdovcu in pa med Grovrihom in Mirno petje dve

skupini komunistov. (F. i. 223). 15. septembra so ponovno poročali italijanski konfidenti, da se je med Globodolom in Brezovo rebrijo naselilo veliko število komunistov (F. i. 227). 16. septembra pa poročajo, da se nahajajo pri Ajdovcu in Frati. Ti podatki se popolnoma ujemajo s kroniko Gubčeve brigade, izdano leta 1945. v knjigi »Tri leta borb in zmag Gubčeve brigade«. Kronika nadalje navaja, da se je brigada 18. septembra premaknila na odelek Sv. Križa in Hmeljnika, kjer pa jo je italijanska obveščevalna služba javila že 17. septembra in domnevala, da na Hmeljniku in Novi gori prebivajo kar v posebi za to zgrajenih lesenih barakah.

Po podatkih zgoraj omenjene brigadne kronike je bila brigada a svojimi enotami ves september in še del oktobra zaposlena s akcijami med Hmeljnikom, nemško razmejitveno črto pa vse do Stične, Višnje gore in Podlipoglava. V tem času so čete in bataljoni brigade čistili minska polja vzdolž demarkacijske črte, napadale novo nastajajoče belogardistične postojanke in italijanske posadke ter z napadi na vlake in progo zavirali železniški promet.

V tem času je bil izvršen tudi večji napad na belogardistično postojanko v Skočjanu. Napad sta izvršila 2. in 3. bataljon brigade in omenjena kronika trdi, da je bil napad izvršen 20. septembra 1942. Primerjava z italijanskimi vojaškimi akti pa pokaže, da je bil napad izvršen 5. oktobra 1942. Zadevno poročilo pravi:

»Jutraj 5. t. m. je med 3. in 6. uro napadalo kakih 100 komunistov neznane narodnosti s štirimi strojnimi puškami dvajset močno posadko MVAC v Skočjanu. Sovražnik, ki mu je uspelo približati se stopnicam poslopja, v katerem je bila posadka, je bil odbit... Ko je z dnem prišel oddelek 105. bata-

ljona CC. NN., je prisilil k umiku enote nasprotnika. Pod poslopjem so našli šest min, ki so jih položili komunisti, da bi pognali poslopje v zrak... (F. i. 247 z dne 5. oktobra 1942.)

Tudi ostali oktobrski premiki brigade na odeskem med Višnjo goro in Trebelnim ter Šmarjeto so bili po okupatorju zabeleženi. Zaradi dopolnitve in morebitnih popravkov omenjene kronike in v oporo spominu partizanov jih nekaj navajamo:

8. oktobra javlja, da je kakih 400 komunistov na odesku Trebelno prešlo v gozdove pri Štatenbergu (F. i. 250).

9. oktobra poroča: »Med Šmarjeto in Toplicami je kakih 200 komunistov. Verjetno del skupine iz Trebelnega. Po drugih poročilih je to 3. bataljon brigade Matije Gubca.« (F. i. 251.)

19. oktobra: »V dneh 13 ali 14. oktobra so velike skupine komunistov, kakih 500 moč, zapustile cono Sv. Križ in Tiha-boj ter krenile proti zapadu z namenom, da gredo proti Kočevju. (Pripomba: poroča MVAC. — Gre gotovo za brigado Gubca ali Cankar).« (F. i. 261.)

24. oktobra: »Zvečer 20. oktobra je bilo 700 upornikov v Metnaju. — »200 do 300 komunistov je šlo proti jugu po poti Bukovica—Sobrače—Mišji dol—Poljanje. Premik kolone v Sobračah je bil izvršen v malih skupinah v razdalji po 100 m druga od druge in je trajal kake štiri ure.«

»Druga kolona je bila javljena v pohodu iz omenjenega položaja (Metnaja) proti področju Temenica—Primekovo.« (F. i. 266.)

27. oktobra: »Dosti močna skupina komunistov je na odesku med Primskovim, Poljanami in Sv. Križem. Zdi se, da pripada brigadi Matije Gubca, ki se je vrnila na teritorij divizije. Ugotovljeno je, da ima najmanj osem puško-

mitraljezov in eno težko strojnico. — Drugi konfident poroča: na odesku Tiha-boj, Turn, Tlaka, Klanec je kakih 1000 oboroženih upornikov (F. i. 269.)

Za konec oktobra je italijanska obveščevalna služba javila za ozemlje v Mirniški dolini že zelo visoko število partizanov. Neki zaupnik je na primer javil: »Skupine upornikov se razmeščajo na odesku Sv. Križ, Tiha-boj, Kriška reber, St. Rupert, Zaloka in Lukovec, kjer hočejo prebiti zimo. Skupina 100 moč je baje odšla na nemško področje. — Gre verjetno za oddelke brigade Matije Gubca, ki imajo po drugih virih namen napasti posadki v Trebnjem in Mirni peči.« (F. i. 271.)

Te vesti je potrjevalo tudi poročilo z dne 31. oktobra št. 273, ki navaja na odesku Tiha-boj—Brezje kakih 2000 partizanov, druga, kakih 1000 moč močna skupina, pa da gre severno od Sv. Križa proti jugu. Ta premik da je bil izvršen v noči med 28. in 29. oktobrom. Vendar je bila italijanska vojaška oblast mnenja, da je število partizanov močno pretirano. Vsi premiki pa so v skladu s poročili kronike Gubčeve brigade, ki za ta čas navaja enote brigade na teh odeskih predvsem z namenom, da očistijo minska polja ob meji in se tako oskrbe s potrebnimi razstrelivom za napade na železniško progo in sovražne postojanke.

Takšne so bile v glavnem prve akcije Gubčeve brigade v septembru in oktobru 1942. Z zavzetjem Ajdovca in Doča v decembru 1942 pa se začne vrsta sijajnih in zmagovitih napadov in spopadov od Dolenjske do Notranjske in od Ljubljane do Kolpe in Vivodine. Krašič, Zumberk, Mirna peč, Jelenov zleb, Metlika, Pribiže in stotero drugih krajev je zvezano z imenom Gubčeve brigade, ki je 9. maja 1945 vkorakala v osvobojeno Ljubljano. Janko Jara.

